

กฎหมายเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ของเอเชียแปซิฟิก (Seed Hub)

สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย

เนื้อหาที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นสรุปผลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็น “กฎหมายเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ของเอเชียแปซิฟิก (Seed Hub)” ในงานสานเสวนาเรื่อง “ทำอะไรให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ของเอเชียแปซิฟิก” เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2556 ณ โรงแรมรามาคาร์ดินกทม จัดงานโดย สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย

ผู้เข้าร่วมประชุม: ผู้แทนจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา สมาคม บริษัทเอกชน สื่อมวลชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม: 80 คน

ผลจากการประชุมกลุ่มที่เกี่ยวกับผลกระทบของกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่ (1) พ.ร.บ.กักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551 (2) พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 และ (3) พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งลำดับความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐในการกำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่กำกับดูแลกฎหมายไปดำเนินการต่อให้สำเร็จเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

❖ พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518

➤ มีบทลงโทษผู้รวบรวมและผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่คุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยเป็นบทลงโทษทางอาญา และเจ้าหน้าที่สามารถพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้นั้น จัดเป็นบทลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุและส่งผลกระทบต่อความมั่นใจของนักลงทุนในแง่ของความเสี่ยงต้องหยุดกิจการ ทั้งนี้เพราะเมล็ดพันธุ์เป็นสิ่งมีชีวิต ความงอกจะลดลงตามระยะเวลาที่ผ่านไปหลังจากผ่านกระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ในโรงงานซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของเมล็ดพันธุ์ ความเสี่ยงเรื่องเมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ตามปกติ โทษทางอาญาและการพักใช้ใบอนุญาตเป็นการบั่นทอนความมั่นใจของผู้ประกอบการที่ปฏิบัติดี

- การแก้ไขในระยะสั้น ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างระมัดระวังและเข้าใจในบริบทของผู้ประกอบการและเกษตรกร
- การแก้ไขในระยะยาว จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายให้มีบทลงโทษที่เหมาะสมและสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอ

➤ ปัญหาการละเมิดพันธุ์การค้าที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน โดยมีผู้ขอเลข พ.พ. (พันธุ์พืช) เพื่อไปใช้ผลิตพันธุ์ของผู้อื่นที่ได้รับความนิยมในท้องตลาด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ซึ่งควรมีการปรับปรุงระเบียบการขอเลข พ.พ. ให้รัดกุมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

❖ พ.ร.บ.กักพืช พ.ศ. 2507

➤ การนำเข้าเมล็ดพันธุ์พืชที่จัดเป็นสิ่งต้องห้ามเพื่อการวิจัย ยังเป็นปัญหาในเรื่องข้อกำหนดในการนำเข้าที่ยังยาก ต้องนำเสนอแผนงานวิจัยและรายละเอียดที่เกินจำเป็นในการขออนุญาตนำเข้า อีกทั้งการเคลียร์เมล็ดจากพิธีการต่างๆ ใช้เวลานาน และการห้ามนำผลผลิตของเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวไปทำงานวิจัยต่อไป

▪ ข้อเสนอแนะคือให้ออกระเบียบการตรวจสอบศัตรูพืชในเมล็ดพันธุ์ที่นำเข้างดงกล่าวเมื่อนำเข้ามาในราชอาณาจักร คือเมื่อนำเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวไปปลูกในพื้นที่ควบคุมหรือที่กำหนด และเมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามระเบียบและพบว่าปลอดจากศัตรูพืชแล้วให้อนุญาตนำผลผลิตที่เป็นเมล็ดจากพืชที่นำเข้านั้นไปใช้ปลูกต่อไปได้

❖ พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

➤ คำจำกัดความของ “พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป” ไม่ชัดเจนที่กล่าวถึงในสิทธิความเป็นเจ้าของในพันธุ์พืชที่เป็นเชื้อพันธุกรรมของนักปรับปรุงพันธุ์พืช (ทั้งภาครัฐ เอกชน และปัจเจกบุคคล) และรวมถึงพันธุ์การคัดเลือกและจำหน่ายโดยเอกชนหรือผู้ใดก็ตาม โดยไม่ได้จดทะเบียนพันธุ์การค้าดังกล่าวเป็นพันธุ์พืชใหม่ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาตรา 52 เรื่องการจัดเก็บ รวบรวม พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป เพื่อการวิจัยและปรับปรุงพันธุ์เพื่อการค้าจะต้องขออนุญาตและทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

❖ กฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

➤ งานวิจัยทดสอบพันธุ์พืชใบ โอเทก (พืชตัดแปรทางพันธุกรรม) ในภาคสนามไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในฐานะผู้อนุญาตให้ทำงานทดลองได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดได้รับอนุญาตให้ทำการทดสอบพันธุ์พืชใบ โอเทกในภาคสนามได้แม้แต่รายเดียว

➤ ระเบียบใหม่ในการขึ้นทะเบียนสารเคมีที่ใช้คลุกเมล็ดพันธุ์ที่กำหนดสารเคมีและชนิดพืชเฉพาะเจาะจง โดยเปลี่ยนจากเดิมที่การขึ้นทะเบียนสารเคมีคลุกเมล็ดพันธุ์สามารถใช้ในพืชใดก็ได้ ซึ่งภาคธุรกิจเมล็ดพันธุ์มีความกังวลว่าการจดทะเบียนสารเคมีในพืชแต่ละชนิดจะใช้เวลาและไม่สามารถปฏิบัติได้ทันตามระเบียบใหม่ที่จะเริ่มบังคับใช้ในปี 2558 ส่งผลให้มีโอกาสเกิดปัญหากับการขาดแคลนสารเคมีที่ใช้คลุกเมล็ดพันธุ์เพื่อการค้าได้ ข้อเสนอแนะคือให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการตรวจสอบรายการสารเคมีที่ใช้คลุกเมล็ดพันธุ์และทำงานทดลองเพื่อขึ้นทะเบียนสารเคมีดังกล่าวและประกาศใช้ก่อนปี 2558

จึงขอเสนอปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ดูแลกำกับกฎหมายในระดับนโยบายหรือผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐที่จะนำไปวางแผนและกำหนดแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา และสร้างความมั่นใจให้ทุกภาคส่วนในวงจรอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ ก่อให้เกิดการพัฒนาธุรกิจเมล็ดพันธุ์ของประเทศไทยให้ก้าวสู่ความเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไปในอนาคต